

quentius sumitur pro essentia. Pariter etiam SS. Patres vocem *subsistens* tribuant essentiam, quamvis sine addito prolati frequentius sumunt pro Personalitate: & hinc quoque SS. PP. ordinariè per eam vocem, sine addito prolatam, intelligunt relativam subsistentiam, etiam ex eo capite, quod ordinariè agunt contra Sabellium, qui unam tantum in DEO Personam, seu subsistentiam relativam admittet.

736. Ob. 2. Si datur subsistentia absoluta, dantur quatuor Personæ in DEO: hoc est contra fidem: ergo. Confir illa subsistentia est falsum semiperfona: hoc ipsum jam est absurdum: ergo. Resp. neg. ma. nam Persona præter subsistentiam dicit incommunicabilitatem: hac incommunicabilitas in creatis habetur per ipsam limitationem naturæ, que non est capax identitatis cum pluribus, realiter distinctis: at in natura Divina, que ratione facunditatis est capax identitatis cum pluribus, habetur incommunicabilitas per Personalitatem, seu subsistentiam relativam. Addo, abstinendum ab his, vel similibus locutionibus: *Datur in DEO quatuor subsistentia, aut: Datur quarta subsistentia;* quia, nisi talia verba restrigantur, significant, dant quatuor subsistentias Perlonas, aut quartam, à tribus relativis realiter distinctam: quod utique falsum est. Ad confir. neg. ma. Sic enim leo, quamvis habeat animalitatem, quam quoque habet homo, non dicitur semihomo: sic nec subsistentia absoluta, quamvis in aliquo prædicato conveniat cum Persona, non diceatur semiperfona, nisi valde impræcipita.

737. Dices. Subsistens ista absoluta debet iterum subsistere per relativas: hoc non potest admitti: ergo. prob. maj. Naturæ illas subsistit: ergo etiam subsistens illa absolute, realiter, & virtualiter identificata, prob. etiam mi. Forma non potest recipere suum effectum formalem ab aliis superadusta forma; nam albedo non potest fieri alba per aliam albedinem, nec actio per aliam actionem produci: ergo neque subsistentia una potest subsistere per aliam.

Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 7. n. 41. dist. ma. subsistentia absolute debet iterum subsistere per relativas, tantum absolute, neg. ma. deberet subsistere relativæ, & incommunicabiliter. conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. min. in primis S. Thomas cit. n. 733. neg. ant. sed potest etiam distinguere: forma non potest recipere effectum formalem, prorsus eundem, ab alia forma. om. ant. alium divitum, quamvis in aliquo genere cum priori convenientem, neg. ant. & conseq. Certe uno naturalis inter animam, & corpus Christi, licet per se ipsam uniat, tamen iterum unitus per unionem hypotheticam Divinitati; immo ipsa natura Divina, subsistens per subsistentiam Paternitatis, redditur etiam subsistens per subsistentiam Filiationis; quia scilicet Filiatio præter subsistentiam ut sic, tribuit subsistentiam aliquam specificam, scilicet Persona Filiæ: sic etiam, licet natura Divina per se ipsam subsistat absolute, & incommunicabilitate, tamen potest per subsistentiam relativas subsistere incommunicabilitate.

Ex quo præoccupatur alia objectio, quod scilicet, vel subsistentia absoluta, vel subsistentia relativæ, essent superflua; nam nulla est lu-

perflua; cum natura reddatur semper alia ratione subsistens, nempe per absolutem, & per relativas relativæ: quem uirumque modum subsistendi exigit natura Divina: sicut exigit subsistere, non tantum per unam, sed per tres Personalitates. Neque etiam ex eo, quod essentia Divina exigat adhuc tres subsistentias relativas, sequitur, quod ipsa per se non sit subsistens; quia eas exigit, non præcise, ut subsistat generice: sed ut specifie, seu relativè, & incommunicabilitate subsistat, in tribus suppositis, quibus ratione facunditatis Divina exigit uniri. Reratio item est clara in natura, subsistente per Paternitatem, & tamen adhuc exigente subsistentiam Filiationis.

738. Ob. 3. Subsistens non potest esse incommunicabilis: ergo nulla absolute potest dari in DEO. prob. ant. Subsistens est forma, per quam aliquid sit per se, & in se: ergo habens subsistentiam non potest subsistere in alio. Confir. Subsistens creata est incommunicabilis alteri: ergo multò magis Divina. Resp. neg. ant. ad prob. om. tom. Sicut humana natura, habens suam propriam subsistentiam, five positivam, five negativam, dicitur subsistere in se, & non dicitur subsistere in sua subsistentia, ac multò minus in alio: sic etiam natura Divina, seu absolute subsistentia, habens tres Personalitates sibi debitas, non subsistit in his strictè loquendo, sed potius in se per ipsas: & minimè subsistit in alio. Si autem velis, id, quod per se, & in se sit, non posse subsistere per aliam subsistentiam, tunc distinguuntur ut superioris, conseq. si finis subsistentie ejusdem ordinis, ac speciei. conc. se. c. neg. nullo modo enim subsistentia est ita ultimus terminus naturæ, ut haec non possit communicari alteri subsistentia (alias una subsistentia relativa excluderet alteram) sed tantum, ut non possit communicari alteri, cum quo componat dignitatem totum. Ad confirm. retorq. arg. Subsistens creata reddit naturam incommunicabilem etiam alteri subsistentias relativæ: ergo etiam Divina. Informa neg. conseq. Disparitas fundatur in ipsa infinita perfectione naturæ Divina, necessariò exigentis filtere in se, & non potenter trahi ad nobilissimum compositum, similiusque exigentis identificati cum tribus Personis.

739. Ob. 4. Si natura Divina independenter a relationibus est subsistens, posset ipsa immediate afflumere ad unionem hypotheticam aliam naturam, e. g. humanam: hoc est contra SS. Patres: ergo. Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 6. n. 56. dist. ma. ipsa posset afflumere aliam, ita, ut fieret una natura. neg. ma. ut tantum fieret natura humana subsistens per Divinam, om. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

Patres negantes, naturam Divinam posse afflumere naturam humanam, vel ipsi uniri, agebant contra Eurychem, qui volebat, unam tantum in Christo esse naturam, sicut est una tantum Persona: quod utique fieri non potest. Nam, vel natura Divina, vel humana, deberet corrupti, ut inde nova fieret, sicut ex elementis dicitur fieri mixtum: atque natura Divina corrupti non potest: & quamvis humana corrupti posset, non potest ex ea fieri Divina. Sed negare potest dici, quod Divina, & humana na-

Quid, & quotuplex sit in DEO Persona, aut subsistentia?

natura convenienter in unam naturam, sicut anima, & corpus; nam natura Divina non potest esse forma, aut subjectum. Quod autem tantum potius fieri, ex natura Divina, & humana, aliquod subsistens, Patres illi non negarunt. Accedit, quod, ut ait idem Granatus, unio in subsistencia absoluta, non quidem immediate est unio in Persona (nam subsistens absoluta, ut dictum est, non est Persona, nec suppositorum, nec hypostasis, que in rationalibus pro eodem accipiuntur, & significant etiam incommunicabilem) sed tamen mediata; quia, si natura humana immediate subsisteret in subsistencia absoluta, ex ipso etiam mediata subsisteret in tribus Personis. Videatur etiam Gorazd de *Incarnatione*, n. 718.

740. Ob. 5. Juxta nos, antecedenter ad subsistentiam absolutam, natura jam est subsistens, per suam existentiam perfectissimum, vel per suam simplicitatem: ergo datur subsistencia ante subsistentiam, vel certè ester superficialia subsistencia absoluta. Resp. 1. Si adverfari admittant, antecedenter ad Personalitates, jam naturam Divinam, ratione aliquicui predicatis absoluti, dici posse subsistentem, tunc quod rem jam nobiscum convenient: neque multum litigabimus, an hoc predicatum sit existentia, vel simplicitas, vel aliquid aliud: quamvis dici possit, quod perfectissima existentia, in sua ratione formaliter dicat tantum perfectissimum actualitatem, non vero existentiam in se sistentem: item, quod simplicitas dicat negationem compositionis, à qua adhuc aliquo modo formaliter diversa est ratio sistenti in se, vel, (ut ait Molina in. 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3.) ratio existendi independenter ab alio, cui inexista, que est formalitas subsistens. Sic etiam aliae perfectiones absolute, radicaliter, non vero prorsus formaliter, inferunt hanc subsistenciam, ut patebit consideranti.

741. Ob. 6. Juxta nos vera estet haec propositio: *Deitas generat*: sed hoc est contra fidem, ut habetur C. Damnum, de *Junna Trinitate*: ergo. prob. ma. Vera est ista propositio: *DEUS generat*: fed juxta nos *DEUS*, & *Deitas* sunt idem: ergo. Resp. esse de fide, quod Deitas, & *DEUS* sunt idem, ut habetur in Concilio Rhemens, contra Gilbertum Porretanum sic profitente: *Credimus simpliciter, naturam Divinitatis esse DEUM*; nec aliquo sensu Catholicico posse negari, quin *Divinitas* sit *DEUS*, & *DEUS* *Divinitas*. Cor ergo non est vera propositio supradicta, etiam juxta adversarios? In forma neg. ma. ad prob. dist. maj. vera est propositio: quia sub nomine *DEUS* intelligitur *DEUS* Pater, conc. maj. non subintelligitur *DEUS* Pater, neg. maj. & dist. etiam. mi. sunt idem *DEUS*, & *Deitas* realiter. conc. mi. etiam virtualiter, ut non discrepant in aliquo prædicato. neg. mi. & conseq.

Optime Angelicus in. 1. p. q. 39. a. 4. in corp. ait, hoc nomen *DEUS* per se supponi pro natura communi (ex quo etiam confirmatur nostra conclusio) sed ex adjuncto determinari ejus suppositionem ad Personam: unde cum dicitur: *DEUS generat*, ait Angelicus, supponi hoc nomen *DEUS* pro Persona, scilicet Patre. videatur etiam Granatus in. 1. p. tom. 3. trac. ii. disp. 2. & 3. ubi docet, ex adjuncto prædicato debeat colligi, an haec vox *DEUS* supponat pro

natura communi, an pro Persona, & quali. Ibidem docet, quod haec propositio sit vera: *Essentia Divina (consequenter Divinitas) creat, vel productus creaturas*; quia in Concilio Lateranensi C. Damnum. dicitur: *Essentia, seu natura Divina, que sola est universorum principium, præter quod aliud uenire non potest*. Molina quoque in. 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. f. Nulla enim: admittit essentiam Divinam, & subsistere in seipso, & pariter operari ut quod. Addendum ex Angelico, i. p. q. 40. a. 1. lumen simul arg. 3. & responsione ad idem, seu ad 3. non vero dici: *Paternitas est generans*. Idem S. D. in. 1. dist. 32. a. 4. in corp. aliter, esse impropriè dictum: *Paternitas creat*: sicut & *Paternitas generat*; quia, ut ait, actiones sunt suppositorum; proprietates autem, seu Personalitates, non sunt suppositorum; quia non sunt concreta, nec Personæ, sed tantum Personalitates. Unde tantum dicendum: *Pater generalis*: & idem est de hac propositione: *Paternitas intelligentis*: ut observat Granatus modò citatus disp. 3. num. 3.

ARTICULUS IV.

Quare potius Processio secunda Personæ sit Generatio, quam Processio tertiae?

742. Fide certum est, secundum in Divinis Personam, seu Verbum generari; nam plumbi 2. v. 7. dicitur. *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu: ego bodie genui te: que, & similia plura, literaliter esse accipienda, est sensus omnium Conciliorum, & PP. atque totius Ecclesie. Fide item certum est, tertiam Personam, seu Spiritum Sanctorum generari; quia sepulchre Christus vocatur in Scripturis *Unguentus*, e. g. Joann. I. v. 18. *Unguentus Filius, qui est in filio Patris*. Et licet Salomon etiam vocetur Prov. 4. v. 3. *Unguentus coronae matre*: hoc ipsa tamen verba non significant simpliciter unigenitum, sed tantum dilectum instar unigeniti à matre sua. Quando autem Christus vocatur *primogenitus* (qui videtur debere habere fratres) Suarez l. n. de Trinit. c. 5. n. 2. ait, communione esse interpretationem, quod vocetur primogenitus ut homo: estque haec iterum mens omnium Catholicorum; hinc processio Filii vocatur *generatio*: at vero processio Spiritus Sancti termino generali, quasi appropriative, vocatur *processio*, sicut sicut Angelorum chorus vocantur simpliciter Angeli.*

743. Jam vero discriminis hujus, inter unam, & alteram processionem, rationem dare perspicuum, & adæquatum, omnino non possumus. Et hoc aperte faciuntur SS. PP. apud Granatum in. 1. p. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sed. 3. ex quibus S. Aug. 1.3. contra Maximum. c. 14. sub initium ait. Quid autem inter nos, & procedere inter nos, illa excellentissima natura loquens, explicare quis potest? & post pauca: Distinguere autem inter illas generationes, & hanc processionem, nescio, non valeo, non sufficio. Sed & difficile est, tantum aliquam pro captiuo nostro rationem congram discriminis hujus afferre. Unde Haunoldus meritò improbat eorum studium, qui toti sunt

in refutandis aliorum sententiis: quod in materia adeo obscura cuique facile est: potius igitur plures rationes afferemus, quae si non ferimus, falem simul mereantur prudentem assensum.

744. Intelligitur autem hic non generatio physica, seu educatio ex subiecto, que utique non competit Filio DEI, ut vel ipsi Ariani sunt falsi, teste S. Augustino l. 3. contra Maximin. c. 14. sed intelligitur Generatio viventis, que definitur cum S. Thoma t. p. q. 27. a. 2. in corp. Origo viventis à vivente principio coniuncto, in similitudinem naturae. Est autem processio Spiritus S. origo viventi à vivente, ut patet: & quidem à principio coniuncto; per hoc enim intelligitur, quod producere communicet productu aliquid de sua substantia: & unique Spirator activus communicat Spiritui S. suam substantiam. Quare huius processione debent non congruere particulae in similitudinem naturae: cum autem Spiritus S. etiam habeat per identitatem eandem naturam Divinam, quam habet Filius, videatur difficile, cur hic, non verò ille, procedat in similitudinem naturae.

745. Primum igitur discrimen, seu ratio, quare secunda Persona processio sit generatio, non verò tertia, est: quia Filius procedit ab uno, & non a duobus, & sic procedit in similitudinem producentis unius. Hanc rationem insinuat S. August. l. 15. de Trinit. c. 27. ubi ait, nullum filium esse duorum, nisi patris, & matris: Spiritus S. autem non procedere a duobus, tanquam patre, & matre, adeoque non esse filium. Eandem rationem adseruit S. Anselmus in Monologio c. 53. atque etiam amplectitur Magister Sententiarum l. 1. disp. 13. f. 1. Antonius Perez de SS. Trinitate disp. 3. c. 1. eandem quoque adducit. & ultrem sic explicat.

Quotiescumque ad generationem aliquius prolixi concurrexit duplex persona, tunc utraque tribuit aliquid proli diversum, scilicet aliam partem patris, aliam mater: & proles ratione illius sit similis patri, ratione alterius fit similis matre: adeoque procedit in similitudinem duorum. Cum igitur Spiritus S. necessario a duobus procedat, deberet ab uno aliud accipere, quoniam ab altero, si generaretur: at non aliud, sed eandem naturam accipit ab utroque: ergo. Aliud est, si ad generationem tantum una persona concutitur: quia tunc generatus tantum ab una debet aliquid accipere, eisque esse similis, utconcius in generatione Christi temporali, & aeterna. Huic explicationi opponit Granadus loc. cit. n. 743. sc. 3, cum in generatione Divina multa sint diversa à creatu, posse adhuc interrogari, cur in Divinis non possit dari generatio a duobus, quoniam unus sit Pater, altera Mater.

746. Alterum discrimen affert S. Thomas t. p. q. 27. a. 2. c. 4. in corp. ubi docet, Verbum generari, quia procedit per modum intelligibilis actionis, qua actio, seu conceptio, est similitudo rei intellectus: at verò Spiritus S., ut ait, procedit per modum amoris, qui non est similitudo cum re, sed impulsus, seu motio ad rem: & hinc ista processio non est in similitudinem. Hanc sententiam plures amplectuntur, & fuisse exponit Granadus loc. cit. n. 743. Ad ejus meliorem intelligentiam nota, quoniam, quamvis Filius, & Spiritus S. accipiunt eandem naturam Divinam,

& per hanc non sit unus similis præ altero: nam non eodem modo procedant in similitudinem naturae; quia hoc, ut ait Suarez, significat, habere similitudinem in natura, non quomodo-eunque, sed ex vi processione sua, seu per productionem formaliter assimilativam, qualis est processio per intellectum, non verò per voluntatem; qui operatio intellectus per se tendit formaliter ad terminum similem suo principio adequato, id est, intellectui, ut completo per objectum ipsi conjunctum, vel se ipso immediate, vel perspectivam vicariam fuit.

747. Si dicas, intellectum, & voluntatem in DEO eff realiter, in modo virtualiter idem, adeoque, si Filius per intellectum procedat, per eundem procedere etiam Spiritum S. Rely. ab eodem principio posse produci realiter diversa. Certe eadem anima humana producit cognitioes, & voluntioes, quae inter se plurimum differunt: unde quidem tam Filius, quam Spiritus S. procedunt per intellectum, realiter sumpsum, sed non per ipsum, ut formaliter sumpsum; quia Spiritus S. non procedit ut intellectio, sed ut amor.

Si urgeas, tamen etiam Spiritum S. habere identificatum sibi intellectu Divinam, adeoque etiam procedere ut intellectu. Rely. non sufficeret precisè identitatem cum intellectu (nam etiam natura habet identitatem cum illa, quia ita procedat) sed requiri identitatem, realem, & virtutalem, cum relatione, speciatis, & voluntiois, ratione alterius fit similis matre: videantur dicta in similii. n. 746. &c.

748. Si autem ulterius queras, unde probetur, quod secunda Persona procedat specialiter per intellectum, tercia verò per voluntatem. Rely. hoc probari. 1. omnibus illis Scriptura locis, in quibus vocatur Verbum, non vocale, & accidentale, sed mentale, & substantiale, utpote identificatum intellectui Divino. 2. ex iis, in quibus Spiritus S. vocatur amor & charitas, que spectant ad voluntatem: numquam autem in Scripturis Spiritus S. vocatur Verbum, sed solus Filius. 3. ex omnibus SS. PP. & Concilii, quibus haec est certissima fidei veritas. S. Basilius quidem l. 5. contra Eunomium c. 11. scribit, quod Spiritus S. sit Verbum Filii: sed, ut ait S. Thomas t. p. q. 34. a. 2. ad. 2. est locutio impronta, & figurata, per quam scilicet omne id potest dici verbum aliquius, quod est ejus manifestativum: Spiritus S. autem Filium manifestat.

Hac differentia inter generationem Filii, & inspirationem Spiritus S. assignata, preter auctoritatem Angelici, etiam pro se habet auctoritatem SS. PP. qui generationem Filii ordinariè deducunt ex eo, quod fit Verbum, consequenter similitudo, & imago Patris &c. Et hinc valde probabilis, & magni ponderis haec sententia est. Sed forte tamen adhuc illi obiectio poscit, hac ratione tantum dici, generationem esse specialem modum procedendi per intellectu, per quam, realiter sicutem sumptum, etiam procedit Spiritus S., & sic non afferri determinatum aliquod, & magis explicitum prædicatum, in quo dif-

differant haec duæ processiones: videatur Derkennis trac. de Trinit. disp. 4. c. 4. f. 2.

749. Tertium discrimen inter processio-nem Filii, & Spiritus S. affert S. Bonaventura in t. disp. 13. a. 1. q. 2. ad 1. Richardus à S. Victore, Major, Alensis, Hurtadus, Derkennis trac. de Trinit. disp. 4. c. 4. f. 3. Plateli, Zuniga, & alii (quos citat, & approbat Haunoldus l. 1. n. 720.) & adhuc alii, praeterim Recentiores, qui dicunt, ideo Filium generari; quia procedit in similitudinem naturae ut secundus: seu, quia accipit naturam ut secundam, sive productivam alterius Personæ: quo modo naturam non accipit Spiritus S. habet ramei Pater Divinus, atque communicat Filiῳ: adeoque Filius magis procedit in similitudinem naturae cum Patre.

Declaratur, & probatur ulterius ex Derkennis loco modo citato. Similitudo naturae, quam in humanis accipi per generationem Filius, importat secunditudinem; si enim filius non posset per se ex natura sua (aliud est, si per accidens tantum impeditur) producere alium hominem, utique non esset similis suo Patri in natura; at verò, ut recte obseruat idem Author, in humanis generatio filii in similitudinem naturae involvit duplēm imperfectionem; scilicet primum, quod non tantum Pater, & Filius sint similes in natura; sed etiam naturae sint similes; ex quo inferatur, naturae esse realiter distinctas: in Divinis autem non datur natura similes, sed tantum Pater, & Filius, similes in natura; quia datur identitas naturae. Secundo, quod in humanis filiis possit generare alium filium: non item in Divinis; cum filatio sit immultiplicabilis: & si Filius in Divinis posset generare alium filium, eo ipso necessariō generaret: cumque hic iterum posset generare, adeoque necessariō generaret alium; sequeretur infinitas filiorum: quod est absurdum. Dempfit autem illos dubius imperfectionibus, manet conceptus generationis, etiam generationis Divinae convenientis. Origo viventis à vivente, principio coniuncto, in similitudinem naturae facere.

750. Hac sententia videatur etiam esse S. Basilius l. 5. contra Eunom. c. 12. ubi docet, Spiritum S. non esse Filium; quia ex eo aliis non procedit: itemque Patrum Latinorum in Concilio Florentino, cuius sessione ultima, & primis literis, quibus Latini sententiam suam, de processione Spiritus S. exutique Gracis transcriperunt, sic habetur: Nam credentes S. Spiritum ex Filio nequaquam procedere, necesse est, ut intelligent, Spiritum ex Pato procedere, ac consequenter non esse Filium: quia potrema verba non possunt intelligi, quasi dicta de Spiritu S. nam hac ratione intellectu non potuerint Graeci obiecti, tanquam absurdum aliquod, quod deberent admittere; cum verisimum sit, Spiritum S. non esse Filium.

Iudeo si voluerint Latinis ea verba de Spiritu S. intelligi, debuerint dicere: Et consequenter esse Filium. Sunt quidem aliqui, qui afferunt, textum mendacem esse, ac particulari non per errorem adjectam: sed Vasquez in t. p. tom. 2. disp. 147. c. 3. eos refutat ex eo, quod illa particulari negativa in omnibus exemplaribus habeatur: Unde illa intelligendaut de ipso Filio, quasi dicere: si Spiritus S. à solo Patre procedit, non

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

datur Filius; hoc autem idem est, ac dicere, de ratione Filii esse, accipere naturam ut secundam,

Addit Plateli p. 1. n. 248, certum esse, quod Filius accipiat naturam ut secundam: in certum autem, an processio ad intra per intellectum sit magis formaliter, & magis per se, in substantiale natura similitudinem, quam processio per voluntatem: adeoque hanc sententiam prior præferendam. Idem adjungit n. 249. Patres, qui frequenter docere videntur discrimen secundo loco ex S. Thoma adductum, huic tertio discrimini posse accommodari, dicendo, quod ideo secunda Persona procedat in similitudinem, seu ut imago patris; quia accipit naturam ut secundam, & ideo accipiat naturam ut secundam: quia origine est prior Spiritu S. ideo autem sit prior; quia procedit per intellectum, seu ut Verbum. Tandem n. 250, non male concludit, priorem, id est, secundam sententiam, esse communiorum, posteriorum verò, seu tertiam, esse faciliorum, & attenta sola ratione, probabiliorem.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones:

751. Ob. 1. Productio muli est genera-tio: sed non est in similitudinem naturae: ergo haec similitudo non requiritur ad generationem. Rely. 1. cum Granado in p. 1. tom. 3. tr. 2. disp. 5. f. 6. 1. n. 1. neg. ma. Sic etiam in sententia eorum, qui negant, omnia animalia nasci ex feminis, quando nascuntur vermes ex homine; vel equo, non est generatio vitalis; quia non est in similitudinem naturae. Qui admittunt, mulum vitaliter generari, dicunt, non requiri similitudinem in specie infima: at neque sufficit in specie quavis subalterna, sed requiri similitudinem in specie proxima infima, vel talium, quibus datur inter mutuum, & equum, aut afnum.

Verum ex aliis etiam capite videtur mulus non propriè generari; quia non est factundus: quod tamen requiritur, si subsistere debet discrimen n. 749. affirmatum. Relpondet tamen Derkennis trac. de Trin. disp. 4. c. 4. n. 27. quod, vel mulum per se sibi facundi, quanvis per accidens hic impeditur (sic ut e. g. leones ex defecitu calidioris regionis in Germania, in modo foris in Europa tota, non generant: & fane Valsquez in t. p. tom. 2. disp. 147. c. 1. n. 8. ex Theophrasto tradit, mulos in Asia frequenter generare) vel, si factundus non sint, non generentur vitaliter, sed tantum in aliquo sensu physico, scilicet producantur ex subiecto.

Ob. 2. Verbum non est simile Patri in natura: ergo non generatur, prob. ant. Verbum habet eandem naturam, & non similem; nihil enim est simile sibi ipse: ergo. Confr. Verbum non est simile cognoscendi, sed cogniti: ergo non est simile Patri, qui cognoscit, sed objecto, quod cognoscitur. Rely. cum Haunoldo, & aliis, neg. ant. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Non debet dari similitudo naturae, sed tantum productus, & producti in natura: sic, si eadem albe-

do esset replicata in duplice muro, tamen muri essent similes, quamvis albedo non esset similis sibi ipsi. In creatis quidem etiam natura generati est similis; quia non potest natura identificari pluribus: non autem in Divinis ob contrariam rationem.

Ad confir. om. ant. neg. conf. Obiectum cognitum est etiam Pater nec ramen propterea etiam Pater est Verbum; quia ad Verbum, & imaginem, maxime naturalem, non sufficit similitudo: sed debet simili dari productio, vel processio ab eo, cuius est imago, vide Suarez de Trinit. l. 9. c. 9. n. 2. & 5. Nota insuper, quod productio hujus Verbi sit formalissime productio Verbi loquens obiectum, realiter identificatum cum intelligenti, adeoque hoc Verbum formalissime vi sua productionis sit simile intelligenti, seu Patri.

753. Dices. Principium productum Verbi completem est fola essentia Divina; nam potentia cognoscendi, & objectum, & species, quæcumque datur, est essentia Divina: ergo Verbum debet esse simile essentia Divina: atqui non potest hinc esse simile; cum sit identificationem: ergo. Resp. dist. ant. principium ut quo est essentia. om. ant. principium ut quo, neg. ant. & conseq. deinceps. subfumptum, & neg. conseq. Verbum debet esse simile Personæ producenti, seu principio ut quo, quod præter principium formale, seu productum ut quo, dicit insuper Personam producentem, cui debet esse similis Persona producens. Dixi: om. ant. quia, an principium ut quo, seu potentia productiva, præter naturam etiam Personalitatem, latet ut conditionem, seu complementum necessarium: vel, an dicat solam naturam cum generatione productionis, videri potest apud Suarez de Trinit. c. 5.

754. Ob. 3. Similitudo ratione intellectio-
nis, vel imaginis, quam habet Verbum cum Patre, est tantum similitudo intentionalis: sed haec non sufficit ad generationem: ergo. prob. ma. Cognitio, qua Angelus cognoscit seipsum, est similitudo intentionalis Angeli, & tamen non generatur ea in sensu, in quo loquimur: ergo. Resp. neg. ma. est enim similitudo naturalis, seu in natura; cum Verbum habeat eandem naturam, quam Pater, & quidem vi productionis, tendens ad producendum suppositum habens eandem naturam. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia illa cognitio non habet eandem naturam cum Angelo; nec est suppositum substantiale vivens, productum à supposito substantiali vivente.

755. Ob. 4. Spiritus S. est magis similis Patri Divino, quam quis filius humanus patri humano: ergo etiam est filius. Respondeo r. iij, qui secundum discrimen assignant, dist. ant. Spiritus S. est magis simili materialiter, & in facto esse, conc. ant. formaliter, & velut in fieri, neg. ant. & conf. Licet Spiritus S. sit simili in hoc, quod non tantum simili, sed eandem habeat naturam, tamen non est tam simili formaliter, seu ratione processionis; nam generatio filii humani ex sua natura formaliter tendit ad assimilationem filii cum patre non autem processio Spiritus S. tendit ad assimilationem, sed est quidam impulsus vitalis.

Nec verum est (quod aliqui hic opponunt)

in humanis generationibus sufficeret quamcumque similitudinem; nam debet esse aliqua peculiari, præsimilitudine cum aliis hominibus, ab hoc patre non generatis: & hinc intervenit communicatio alicuius partis generantis: qua communicatio est apta inducere peculiarem similitudinem, & secum fert actionem, specialiter tendentem ad similitudinem geniti cum generante. Rep. 2. adhanc objectionem, qui tertium discrimen assignant, neg. ant. quia filius in humanis accipit naturam ut secundum.

756. Ob. 5. Verbum non est simile Patri in secunditate: ergo discrimen alignatum est nullum. prob. ant. Verbum non potest generare: ergo. Confir. Facunditas in Divinis nihil dicit præter naturam Divinam, & Parentitatem ex una, & Filiationem ex altera parte: atqui Pater non est similis Filio in Filiatione: ergo tantum est similis in natura: ergo ratione facunditatis non est magis similis Filio, quam Spiritu S., cui etiam est similis in natura. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. Verbum est simile Patri in facunditate possibili, non vero impossibili, adeoque non in facunditate generandi, sed spirandi. vide num. 749.

Ad confir. Respondet Derkennis tr. de SS. Trinitate disp. 4. c. 4. n. 29. neg. maj. & dicit, quod facunditas dicat spirationem actuali, qua determinat naturam in Patre, & Filio ad facunditatem: sed, quia liberat vita novas questiones, quales sic orirentur, an scilicet spiratio activa paret ad virtutem spirandi: tantumnam eam consequatur, quorum prius vult Derkennis loc. cit. posteriori autem Suarez L. II. de Trinitate c. 6. n. 4. om. ma. dist. mi. Pater non est similis in Filiatione, hoc est, in omnibus ejus prædicatis, conc. mi. in prædicato determinantis naturam ad esse secundum, neg. mi. & conseq. cum enim hoc prædicamus determinantis naturam ad facunditatem, seu ad tribuendam denominationem secundi, conveniat tam Parentitati, quam Filiarion, ita sunt inter se quoad hoc similes, & ratione hujus magis similes, quam spiratio passiva, cui hoc prædicatum non competit. Quod autem Spiritus S. sit realiter identificata secunditas naturæ, non probat, quod etiam ipse denominetur, aut si secundus; tum quia Spiritus S. virtuiter ab ea distinguitur; tum quia non est capax ejus denominationis, ratione sua Personalitatis, non poteris aliquid ad intra producere.

• 757. Ob. 6. Prius innovit Filius DEI, quam Spiritus S. ut loquuntur SS. PP. ergo secunditas non est de conceptu Filii, prob. conseq. alias debuisse statim cognosci terminus secunditatis, scilicet Spiritus S. Confir. Similitudo Divinarum Personarum non est notionalis, sed essentialis: ergo non involvit facunditatem, quæ aliquid notionale involvit. Resp. dist. ant. prius innovit Filius, quam explicite innoverit Spiritus S. conc. ant. quam hic implicitè innoverit, neg. ant. & conseq. ad prob. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. Sepe aliquid innoverit, quia explicitè innoverant omnia ejus prædicta, aut cur tale, vel tale prædictum ei conveniat: adeoque etiam poruit innoverere Filium; sed tamen nondum clare, ob quam rationem ei hoc prædictum conveniat, an ob secunditatem, an ob

An detur distinctione plus quam formalis inter prædicata absoluta, & necessaria DEI. 177
ob aliam rationem, de quo adhuc disputatur. Ad confir. dist. ant. non est notionalis similitudo communis omnibus tribus Personis. conc. ant. similitudo tantum communis duabus Personis. neg. ant. & conseq. De similitudine autem communis, seu essentiali loquitur S. Thomas I. p. q. 31. a. 2.

Agitari hinc etiam solet Quæstio, an si Spiritus S. non procederet a Filio, esset ab hoc realiter distinctus. At quia hæc quæstio non est contenta in Elencho, & Tractatus hic alias non est parvæ molis, brevier tantum pro aliqui fictitia dico, vero similitudo Spiritum S. in eo casu non fore distinctum à Filio: quia in Divinis non admittitur realis distinctione, ubi non datur oppositio prodicentis, & producti, qualis in illo casu non darent inter Filium, & Spiritum S. Neque tunc est ad eadem generatio Filii, quæ nunc datur; cum Filius non acciperet naturam ut secundum, seu conjunctam cum spiratione activa: nec essent duas processiones, sed una tantum, per intellectum, & voluntatem simul: sicut suo modo, non per productionem realem, sed tantum per formalem, seu per emanationem aliquam metaphysicam, ab intellectu, & voluntate, realiter identificatis, emanant cognitioni, & volunti DEI, realiter identificatis, id est, à tota anima, procedit qualibet actio vitalis. Plura, qui cupit, audeat Kuizium, vel Suarezium.

QUESTIO III.

De Distinctione inter Prædicata DEI
Absoluta, & Relativa.

ARTICULUS I.

An detur distinctione plus quam formalis inter prædicata absoluta, & necessaria DEI.

758. Hanc quæstionem ex Disputatione ne prima, ubi alias solet tradi, in hanc quintam transfiguli, ut similiagi queat de utraque distinctione, tam absoluterum inter se, quam relativorum inter se, itemque de distinctione relativorum ad absolute, & contingentium à necessariis. Quid autem sint hæc prædicata, & quid differentias inter illa sit, diximus n. 99. Jam, ut a facilioribus incipiamus, prima conclusio sit circa distinctionem absoluterum inter se.

Dico itaque cum communis nostrorum. Inter prædicata absolute, & necessaria DEI non datur distinctione nisi pure formalis; adeoque nulla de his verificantur prædicata contradictionia. Dixi: inter prædicata absolute, au necessaria; quia, quid semiendum de relativis, aut contingentibus, postea trademus. Conclusio autem probatur: distinctione plus quam formalis, vel etiam talis, ut verificantur prædicata contradictionia, infert mysterium aliquod, simile mysterio SS. Trinitatis, imperceptibile nostro in-

tellectui, viribus suis relido: ergo non debet admitti, nisi, aut fides, aut saltem ratio efficacissima, cogat: atque neutra nos cogit, ut patebit ex solutione objectionum: ergo. Unde tantum admittenda est distinctione formalis, rationis ratione, seu cum fundamento in re: non quidem cum fundamento, vi cuius possint suscipi contradictionia: sed vi cuius intellectus humanus possit per diversos conceptus preciosos divinimode cognoscere Divinam naturam, e. g. ut parentem omnia producere, adeoque formaliter omnipotentiam: vel ut conficiam rem omnium, seu formaliter omniscientiam.

759. Ob. 1. Verum est dicere: Misericordia DEI non est justitia DEI: ergo verificantur contradictionia. Confir. 1. Plus distinguuntur DEI US iustus, & misericors, quam iustus, & iustitia: sed ista distinguuntur formaliter: ergo illa plus, quam formaliter. Confir. 2. Ordo non datur sine distinctione plus, quam formalis; sed in DEO datur ordo: ergo prob. mi. In creatis datur ordo, & est perfectio: ergo magis datur in DEO. Resp. neg. ant. Propositio hæc, ita simpliciter prolatæ, non est vera: sed tantum vera est, si limitetur, additâ particula formaliter.

Ad 1. confir. om. ma. dist. mi. ista distinguuntur formaliter distinctione rationis ratione, conc. mi. rationis ratione, ratione, neg. mi. & conf. Explicatio non additur; quia superponit nota ex Logica. Addo tantum, etiam distinctionem rationis ratione, unam esse maiorem, quam alteram, sed adhuc intra limites distinctionis formalis; quia scilicet unus objectum potest praebere intellectui humano majus fundamentum, quam alterum, in ordine ad diversos conceptus. Ad 2. confir. dist. mi. ordo realis non datur sine distinctione plus, quam formalis. conc. maj. ordo pure formalis, & solum in conceptu. neg. mi. & dist. sic mi. neg. conseq. ad probationem dist. ant. in creatis, inter quæ datur realis distinctione, datur ordo realis. conc. ant. inter quæ tantum datur distinctione formalis, neg. ant. & conseq. Nec tamen in DEO est aliquid inordinatum; hoc enim significat privatum ordine debito: DEO autem, nec ordo realis debetur, nec ipse est ejus capax quoad prædicata necessaria &c.

760. Ob. 2. DEUS est cognitio sui, & obiectum suum: sed objectum debet esse propriæ ad cognitionem, adeoque plus, quam formaliter, ab ista distinctione: ergo. Confir. DEUS est cognitio, & volunti sui absolute, & necessaria: sed cognitio est prior natura ad voluntatem: ergo. prob. mi. nihil voluntum, quin præcognitionem: ergo. Resp. neg. mi. Potest cognitionem habere seipsum pro objecto. Sic statim docemur in fumulis, quod se ipsum pro objecto, saltem inadequato, habeat hæc cognitione: Omnis intellectus est actus vitalis. Quare sufficit, obiectum esse formaliter prius. Ad confir. dist. mi. cognitione est prior natura in creatis. conc. mi. in Divinis. subdist. est prior formaliter. conc. min. plus, quam formaliter. neg. mi. & conseq. ad prob. dist. ant. nihil voluntum, quin præcognitionem, vel etiam talis, ut verificantur prædicata contradictionia, infert mysterium aliquod, simile mysterio SS. Trinitatis, imperceptibile nostro in-

761. Ob. 3. DEUS intelligit per intellectum; non intelligit per voluntatem: ergo datur praedicatione contradictionis: Confir. Cognitio DEI fertur in peccatum: volitus DEI non fertur in peccatum: haec sunt iterum contradictiones: ergo. Resp. dist. 2. p. ant. DEUS non intelligit per voluntatem, realiter acceptam, neg. ant. & voluntatem, formaliter acceptam. conc. ant. & neg. conseq. Sic etiam homo intelligit per animalitatem, realiter acceptam, & sentit per rationalitatem, realiter acceptam, sine ulla contradictione: sed non intelligit homo per animalitatem, formaliter acceptam, ut suppono notum ex Logica.

Ad confir. dist. eodem modo ma. & mi. & nego consequiamur. Hoc argumentum est similium illi de actu contritionis, quod in Logica ad naufragium ventilari folet: scilicet, tam cognitio, quam volitus DEI, realiter sumpta, fertur in peccatum, denominando illud cognitum, non amatum; ad hoc enim, ut denominat amatum, non sufficit quacunque tendentia; sed requirit tendentia specialis, vi cuius actus amplectatur motiva, impellentia ad complacendum sibi in peccato: quae tendentia est longe remota ab actu contritionis in homine, & longissime ab omni actu Divino.

762. Ob. 4. Pater producit Filium per intellectum, & non per voluntatem: ergo de his verificantur contradictiones. prob. ant. Si Pater produceret Filium per voluntatem, tunc Filius esset volitus, & de linea volitiva: sed hoc est falsum: ergo. Confir. Filius est realiter identificatus cum volitione: ergo, si etiam producitur per voluntatem, erit de linea volitiva: quod tamen competit soli Spiritui S. Resp. neg. 2. membrum antece. in sensu reali acceptum, ad prob. dist. ma. si Pater producetur Filium per voluntatem, tantum realiter acceptam, neg. ma. si per eam formaliter acceptam. conc. ma. & mi. ac neg. conseq. Ad confir. iterum nego, consequiamur. Scilicet potest eadem realiter causa, vel idem principium, producere realiter diversa, & ab his etiam diversas denominations accipere. videantur dicta n. 747. ubi plura in hanc rem diximus. videantur etiam dicta n. 551. ubi explicatum, quomodo predicata aliqua habeantur adiectivae, alia substantivae. Ex his inferes, neque admittendas esse inter predicationem absoluta, & necessaria DEI, precisiones objectivas; quia non potest realiter cognoscere unum, quin realiter cognoscatur & alterum: ut scilicet communiter nostri docent de animalitate, & rationalitate in homine. Reliqua, quae hic obici possent, aut jam sunt nota ex Logica, aut in inferius melius declarabuntur.

ARTICULUS II.

Explicatio multiplex Identitatis, & Distinctionis in Divinis.

Multiplex assignatur divisio distinctionis; alia enim est distinctio realis, alia formalis ex natura rei, alia virtualis, alia pura formalis, & haec vel rationis ratiocinantis, vel rationis ratiocinate.

que omnia supponerem ex Logica nota, si ibi explicarentur hi termini, non tantum, prout affirmantur, vel negantur de creatis, sed etiam prout affirmantur de Divinis, de quibus saepe alter loquendum. Juxta quosdam *Distinctio realis est distinctio in aliquo predicato intrinseco*: at hoc, quantum verum sit in creatis, negatur a plurimis in Divinis; nam, ajunt, Pater, & natura Divina realiter identificantur, quamvis in aliquo predicato differentiantur. Et hinc etiam videtur, difficulter posse admitti, saltem non sine adiecta expositione, illa definitio distinctionis realis. *Negabilitas unius de altero in recto*; nam videntur aliquae predicationes in Divinis esse negabilias de natura; cum tamen nullum possit esse realiter distinctum, ut ex dicendis patet.

P. Ulloa in sua *Logica maiore* disp. 1. c. 1. num. 4. afferit, ea distinguere realiter, que, independenter ob omni operatione intellectus, talia sunt, ut etiam existent in rerum natura, non posset unum affirmari de altero. Supponit autem hic Author, ea, que nondum existunt, e. g. possibiliter, & existentiam Antichristi, non identificari, strictè loquendo; hinc aut, ea negativè distinguuntur. Idem Author cit. c. num. 1. sic ait: *Identitas realis est unitas, seu indivisibilitas in esse . . . . Distinctio realis est multiplicitas, seu divisibilitas in esse*: item disp. 1. c. 2. n. 70. inquit: *Identitas realis in genere consistit in eo . . . . quod extrema, que identificata dicuntur, habeant unicum, simplicem, atque indivisiblē existentiam a parte rei, quia extrema identificata habeant ullam actualiū inter se distinctionem.*

764. Mihi tamen convenienter videtur posse definiri identitas realis, prout abstrahit ab identitate in creatis, & Divinis. *Affirmabilitas determinata unius de altero in recto, vel in concreto, vel saltem in abstracto, metaphysice accepto*, sive, ut paulo aliis terminis dictum est nam. 551. vel adiectivae, vel substantivae: hoc est, ut vel per modum adiectivi possit predicari: e. g. *Natura Divina est communicabilis tribus*: vel saltem per modum substantivum, seu forma metaphysica: e. g. *Natura Divina est generatio*; hac enim propositione vera est, quamvis vera non sit ista: *Natura Divina est generans*.

Ubi tamen adverte, predicationem permodum substantivum non satis exactè exponi, dicendo, *Paternitas est id, volitus est id* &c. quamvis enim aliquando pro aliquo obiectione solvenda ea responsio sufficiat, universaliter tamen saltem est, illam predicationem per particulam id &c. sufficiere ad identitatem realem; nam vera est haec propositione: *Pater est id, quod est Filius*: quidetur identitas realis inter Patrem, & Filium. Unde melius dicitur: *Pater, vel Paternitas est communicabilitas cum tribus*: *volitus est absoluta necessitas existente Divine*. Hac definitio identitatis videtur mihi saltem evitare aliquas tricas, ortas ex eo, quod quidam velint aliqua predicatione esse contradictionis, alii non, de quo forent inferius.

765. Supposita hac definitione identitatis, recte definitur distinctio realis, quod sit *Negabilitas determinata unius de altero in recto, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico*: hoc est, ut possit negari alterum tam ut substantivum, quam ut adiectivum. Et sic Pater in Divinis potest

Explicatio multiplex Identitatis, & Distinctionis in Divinis.

potest negari de Filio; nam verum est: *Pater non est Filius*: item etiam: *Pater non est Filio*. Dixi: in abstracto metaphysico, sive quando forma est metaphysica, quæ scilicet realiter identificatur cum concreto; nam si substantivum esset tantum forma physica, non requiretur ad distinctione reali (vel, si datur, à formalis ex natura rei, quæ etiam se tenet ex parte objecti) tantum à causa univoca, quam à distinctione virtuali, tanquam causa æquivoca. Unde distinctione realis, Scotistica, & virtualis, convenienter in effectu, hoc est, in capacitate ad praedicatione contradictionis: at differunt ex parte causæ; nam realis, & Scotistica, est causa univoca; virtualis autem est causa æquivoca: prior utraque est rex, posterior proximus.

766. Jam *Distinctio Scotistica*, seu formalis ex natura rei, juxta suos auctores est illa, quæ datur antecedenter ad operationem intellectus, non inter plures res, sed inter plures formalites: plures autem res ex Maistro in logica disp. 1. q. 5. a. 2. sunt, quæ habent propriam existentiam, vel productur per physicum influxum à causa, & multiplicata faciunt plura simpliciter: formalitates vero sunt, quæ non habent propriam existentiam, sed existunt per existentiam rei, in qua per physicam identitatem radicantur: nec productur per productionem physicam, sed tantum per metaphysicam: & multiplicata non faciunt plura simpliciter, sed tantum secundum quid, sive formaliter ex natura rei. Alii vero magis intelligibiles docent, plures res esse, quæ sunt separata, vel actu, vel potentia, vel proportione: separata autem proportione vocant, quorum unum est causa, vel principium alterius, ut scilicet defendi possit realis distinctio inter Personas Divinas, quæ recipi non sunt inter se separabiles, sed tantum se habent proportionaliter, quasi essent separata; quia habent oppositionem productentis, & producti. Alia vero, quæ non sunt ita separata, habent tamen diversas definitiones, ajunt, eis plures formalites.

767. Sequitur *Distinctio virtualis*, quæ re ipsa ex parte objecti, seu antecedenter ad operationem intellectus, non est distinctio: sed est tantum æquivalenter distinctio, in ordine ad certos effectus, vel denominations: sicut quod est exemplum Ulloa) prorex non est rex, æquivalentem tamen in ordine ad certas functiones regi; nam, sicut realis distinctio tribuit ita distinctis capacitatibus recipiendi predicatione vel absolute, vel conditionate contradictioni, vel, ut unum habeat denominationem, quam alterum non habet: ita tribuit distinctio virtualis, sicut enim ob realem distinctionem de patre, & filio in creatis verificantur haec propositiones: *Pater non est filius. Filius est filius*: ita ob virtutalem distinctionem de essentia, ac Patre in Divinis verificantur haec propositiones: *Pater non est Filius. Filiata est Filius*: videatur autem mihi cum Ulloa in logica mai. disp. 1. n. 58. distinctio virtualis commode posse definiri: *Identitas realis duorum capaciarum suscipienda predicata, vel absolute, vel saltem conditionate contradictionis*: quid autem per predicatione conditionate contradictionis intelligatur, explicabimus n. 777.

770. Hæc quidem distinctio in creatis non admittitur: admittitur tamen in Divinis, ex SS. PP. & Concilis, cum S. Thoma, & aliis, qui distinctionem, quæ modo frequentius vocatur virtualis, reducunt ad distinctionem rationis, tanquam speciem ad genus. videatur Ulloa in logica maiore disp. 1. c. 2. n. 58. & c. 4. n. 55. & seq. maxim. 148. Et iuxta hæc dicta explicandi sunt omnes texus Conciliorum, SS. PP. S. Thoma, & aliorum antiquiorum, qui dicunt,

naturam Divinam, & Personas re, sed tamē ratione differre, præterit dicta Patrum Latinorum, & Joannis Theologi in Concilio Florentino, quos exhibet Ulloa in modo citatologia n. 146.

Sic sāc̄ exponendus est S. Thomas, qui i. p. q. 39. a. 1. ad 2. ita loquitur: *In quantum essentia, & Persona in Divinis differunt secundum intelligentiam rationis, sequitur, quod aliquid possit affirmari de uno, quod negatur de altero.* Ecce admissit S. Doctor, quod vi distinctionis formalis hujus specificæ in DEO, scilicet virtualis, possint verificari affirmatio, & negatio de realiter identificatis, hoc est, contradictoria. Et certè secundo loco sibi objecterat, quod affirmatio, & negatio non simul, & semel verificantur de eodem, & tamen verificantur de essentia, & Persona, adeoque iste non sicut identificat: nec respondet, non affirmari, & negari, realiter idem, sicut fit circa animalitatem, & rationalitatem, quando concipiuntur ut distinctæ: sed ait, posse idem affirmari, & negari ob distinctionem rationis, scilicet peculiarem, quo vocatur virtualis. Similia habet S. Doctor i. dī. 34. q. 1. a. 1. ad 2. & alibi. Quando autem S. Doctor videtur dicere, quod in ipsa perfectione essentia Divina continetur, & Verbum, & principium Verbi, & omnia ad ejus perfectionem pertinentia, plus certè non vult dicere, quam omnes Personas esse realiter naturæ identificatas, & filium non accepisse à Pare naturam distinctam.

771. Huc spectat etiam, quod fūs̄ tradit Ulloa de DEO disp. 2. c. 3. scilicet, quod antiquis cognita tantum fuerit una species identitatis, nempe, quæ excluderet omnem dispergiam in tertio, vel capacitatem ad prædicata contradictionis, & quæ datur in creatis: at, sic multo modo per experientiam nobis innoverunt, que antiquos latebant, e.g. aliis major numerus planetarum, aliis motus solis, vel Mercurij &c. ita nobis multa innoverunt per fidem, quæ Aristoteles, & priscis illis sapientibus, incognita fuerunt: & inter alia innoverunt nobis species identitatis realis, quæ simili est capacitas ad prædicata opposita, vel dispergiantia in tertio: item alia species distinctionis realis, quæ staret simili cum identitate in tertio. Quare modo distinguimus inter identitatem tantum realem, & inter identitatem etiam virtualem, de qua re Aristoteles nihil loquitur. Per illam intelligimus identitatem quamcumque realem duorum, quamvis cum dispergiantia in tertio: per istam intelligimus identitatem exclusivam dispergiantis in tertio (intellige, vel absolute, vel conditionate) utraque datur in Divinis, attamen respectu diverorum prædicatorum; in creatis autem tantum datur posterior.

772. Ubi etiam notandæ ex eodem Ulloa de DEO disp. 2. c. 3. n. 22. sunt sex veritates, ab Ecclesia definitæ, quæ in hac materia semper præ oculis habenda sunt. Prima: *Persona Divina sunt realiter ab invicem distinctæ.* ita definitum in pluribus Conciliorum contra Sabellium, docentem, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, esse tria vocabula, significantia unam Personam, sed diversa munera. Secunda: *Una, indivisa, & singularis est substantia, seu natura Divina.* ita defi-

nitum in Lateranensi sub Innoc. III. C. Damascenus contra Joachimum Abbatem, docentem, Divinas Personas esse unum DEUM unitate collectionis, sicut multi homines sunt unus populus. Tertia: *Nulla Persona Divina realiter distinguitur à natura.* ita definitum in Concilio Rhemensi, & Lateranensi contra Gilbertum Porretanum, docentem, Personas Divinas realiter distinguuntur à natura. Quarta: *Filius est Deus, & Patri consubstantialis,* ita definitum in Niceno I. contra Arium, docentem, quod Filius sit creatura. Quinta: *Spiritus S. est Deus,* ita definitum in secundo Generali Concilio, seu Constantiopolitan I. contra Macedonium, docentem, quod Spiritus S. sit creatura. Sexta: *Filius procedit à solo Patre, & Spiritus S. ab utroque.* ita definitum in Florentino contra Photium, jam olim damnatum, & contra Marcum Ephesinum, atque sequaces Græcos Schismatics.

Addendum, quod Ruiz citatus in thesibus Dilingensis, de SS. Trin. myster. an. 1709. editis, q. 3. a. 3. n. 142. assertit, & per se clarum esse videtur, nempe, quod ex communi Doctorum sententiæ Theologus in suis discursibus circa SS. Trinitatem eō propriis accedat ad veritatem, quod difficultates hujus mysterii explicit conformius ad fideli propositiones: è contrario autem eo magis recedit, quod laboriosius lucrari debet, ut, nescio quibus limitationibus, aut difficultimis, si non etiam periculis, expositionibus, opiniones suas cum veritabus fidei conciliat.

ARTICULUS III.

Qualis distinctione detur inter Naturam, & Personas Divinas.

773. Dico 1. Inter Personas Divinas, & Naturam, non datur ulli distinctione realis, ita certissima omnium; quamvis enim secundum fidem distinguantur inter se realiter ipsa Persona, nulla tamen distinguuntur realiter à natura. Probatur primum ex Lateranensi cit. n. 710. ubi definitur, quod omnes tres Personæ sint essentia: & antecedenter damnatur Joachimus Abbas oppositus docens, de quo n. precedit. Secundum ex Concilio Rhemensi apud Severinum Binum tom. 3. p. 2. edit. Coloniens. fol. 1233. non longe ante finem, ubi refutatur Pontifex Eugenius III. definivisse: *Ne aliqua ratio in Theologia inter naturam, & Personam dividatur, neve DEUS Divina essentia diceretur ex sensu ablativo tantum, sed etiam nominativo.* Idem supponitur in Concilio Florentino, in quo sess. 18. Joannes Theologus sic pronunciat: *Divina substantia, & Persona re quotidie sunt idem: secundum autem modum intellectus noscere differre videntur.*

Tertiò S. Augustinus de Trinitate l. 7. c. 6. ait: *Non enim aliud est DEO esse, aliud Personam esse, sed omnino idem.* Ibidem sub medium ait: *Tres Personas eisdem essentia, vel tres Personas unam essentiam dicimus: tres autem Personas ex eadem essentia non dicimus, quasi aliud ibi sit, quod efficitur.*

Qualis distinctione detur inter Naturam, & Personas Divinas.

essentia est, aliud, quod Persona. Similia habent etiam ali SS. PP. & Concilia pastissim: itemque Sanctus Thomas cit. n. 770. & alii auctores, qui communissime docent, tamen dare distinctionem rationis inter Personas, ac naturam: in hoc stat difficultas mysterii SS. Trinitatis; si enim inter essentiam, & Personas datur distinctione realis, non esset minus perceptibilis natura Divina in tribus Personis, quam natura humana in tribus individuis. Confirmat ratione S. Bernardi apud Ulloam disp. 1. log. major. c. 2. n. 23. Si Paternitas est distincta ab essentia, vel est major, vel minor, vel aequalis essentia Divina: major est non potest, ut patet: nec minor; quia alias esset creatura: nec aequalis; quia alias essentia duo Dij aequales.

774. Dico 2. Inter Personas Divinas, & naturam, non datur distinctione Scientifica, seu formalis ex natura rei. Ita extra scholam subtiliter reliqui Theologi communissime. Prob. Hæ distinctione juxta illos auctores est major, quam distinctione rationis: atque ex Concilio, & PP. habetur, tamen dari distinctionem rationis in Divinis, ut ex dictis probatum est: ergo. Nec dicas, terminum rationis à Concilio, & PP. usurpari pro ratione objectiva, seu quiditatem rei: nam hæ est violenta exppositio: cùm enim dicant PP. sola ratione, aut intelligentia differre, & vox intelligentia significet modum nostrum cognoscendi, hoc solo, non autem etiam obiectivæ, distinguere naturam à Personis, assertur. Confr. Major distinctione, quam rationis, admitti non debet, nisi probetur: sed non probatur, ut patet ex solutione objectionum: ergo.

775. Dico 3. Datur inter naturam Divinam, & Personas distinctione virtualis propriæ distinctionis. Ita Valentia tom. 1. dī. 2. generali q. 1. punct. 2. in fine. Tannerus tom. 1. disp. 4. q. 3. dub. 2. num. 12. Ulloa in log. major. disp. 1. c. 2. num. 37. & plurimi recentiores. Arriaga autem de SS. Trin. disp. 42. scil. 5. n. 51. ait, non potest negari re ipsa nostram tentantium à Catholicis: quamvis negari non possit, etiam magnam autoritatem habere in oppositione. Dixi: inter naturam Divinam, & Personas; quia, si de his verificantur contradictionis, tunc multo magis verificantur de ipsis Personis inter se: quod notwithstanding propter aliquos, qui etiam inter Personas negant contradictionis, etiam si realiter distinctione sint. Dixi autem insuper: distinctione virtualis intelligitur.

7. distinguunt triplicem distinctionem virtualem. Prima est quacumque distinctione rationis ratiocinante, seu cum fundamento in re, in ordine ad diversos conceptus de re illa formando. Secunda est aequivalencia rei in ordine ad plura munera, alias realiter distinctis convenientias: scil. at: virtualiter distinguuntur 3; quia potest calcare, & illuminare, quæ munera praefatæ, & lux inter se realiter distincta: sed hæ item est distinctione tantum rationis ratiocinatio logica, quamvis cum maiore fundamento. Tertia est aequivalencia rei in ordine ad fulciri communicabilitas Paternitatis: illa est realiter communicabilitas essentia: sed tantum negatur communicabilitas Paternitatis: adeoque non sunt contradictionis absolutæ. Tercia est aequivalencia rei in ordine ad plura munera, alias realiter distinctis convenientias: scil. at: virtualiter distinguuntur 3; quia potest calcare, & illuminare, quæ munera praefatæ, & lux inter se realiter distincta: sed hæ item est distinctione tantum rationis ratiocinatio logica, quamvis cum maiore fundamento. Tertia est aequivalencia rei in ordine ad fulciri communicabilitas Paternitatis: illa est realiter communicabilitas essentia: sed tantum negatur communicabilitas Paternitatis: adeoque non sunt contradictionis absolutæ.

776. Per predicata contradictionis absolutæ talia intelliguntur illa, quæ sunt negatio, & af-

mérica, proveniens à natura, tanquam principio ut quod. Quod autem ita intelligatur propositiones illæ, habetur ex ipso usu, ac intelligentia Ecclesiæ, & ex ipsa ratione modo adducta.

778. Si dicas, ergo falso dici potest: *Pater est communicabilis communicabilitate essentie: Natura est generans generatione Patris.* Relymhi non videri has propositiones simpliciter ita profenderas; quia ex usu, communis acceptio non significant, quod Pater secundum essentiam, seu quod essentia Patris sit communicabilis, aut quod natura tantum sit identificata cum generatione activa; sed videntur significare, quod communicatio essentia sit ratio communicandi ipsam Paternitatem: & natura sit principium ut quod, generans per generationem Patris: quia non sunt vera. Vide Ulloam de DEO disp. 2. c. 3. num. 38. ubi ait, has propositiones implicare, eoque conjungatur utraque communicabilitas. vide etiam secundum disp. 1. c. 2. num. 95.

Quare ad mentem Ulloam illa prædicta generans: non generans: communicabilis: non communicabilis, in supradictis propositionibus, non sunt absolute contradictria, sed conditionatae; hoc est, essentia talia, nisi daretur inter essentiam Divinam, & Paternitatem distinctio virtualis; nam, si essentia, & Paternitas essent realiter, & virtualiter identificata, tunc communicabilitas essentia esset realiter etiam communicabilitas Paternitatis, & utraque esset possibilis, vel utraque impossibilis. Quod autem realiter diversa sint haec communicabilitates, habetur à distinctione virtuali, sine qua tam parum communicabilitas essentia esset diversa à communicabilitate Paternitatis, quam parum similitudo animalis ei realiter diversa à similitudine rationalis, in eodem individuo, & respectu ejusdem termini relatiui. His explicatis

779. Probatur conclusio, *Esse Filium Divinum, & non est Filius Divinum, sunt prædicta contradictria absolute talia: Esse communicabile, & non esse communicabile, sunt prædicta contradictria sicut conditionata: atque antecedenter ad omnem operationem intellectus datur capacitas ad ea verificanda in essentia Divina, & Personæ, g. Patris (& omnino similis est ratio circa alias duas Personas) realiter inter se identificatis: quin enim haec prædicta contradictria, vel ab solutè, vel conditionata talia, actu verificantur de essentia, ac Persona: ergo ex num. 767. datur inter illas distinctio virtualis strictè dicta. maj. quoad secundam partem, seu quod prædicta communicabile, & non communicabile est jam explicatum. 780. Respondent alii, etiam in his propositionibus: *Pater non est Filius: essentia est Filius: prædicari duo diversa: in priore Filius Chimæricus, qui deberet esse identificatus cum Patre: in secunda Filius verè Divinus, qui sit identificatus cum essentia. Sed haec ratione neque essent prædicta contradictria: Homo est rationalis: Equis non est rationalis: quia posset dici, in priore propositione prædicari veram, in secunda tantum Chimæricam rationalitatem: & sic nunquam prædicatum, quod affirmatur de uno, negatur de alio: quod est contra omnem Philologiam. Dein est certum ex fide, quod Pater non sit verus Divinus Filius: ergo hic potest de eo negari: adeoque propositio: Pater non est Filius: intelligendo verum Filium, est veritatem: & tamen etiam vera est altera: Essentia est Filius versus Divinus: unde non negatur Filius Chimæricus identificatus; sed negatur identitas inter verum Filium, & Patrem: nam habet quidem Filius identitatem secum ipso, & cum essentia: non autem cum Filio identitatem habet Pater. Sic etiam, quando dico: *S. Petrus non est S. Paulus: non venit ex parte prædicau Chimæricus***

propositionem hanc: *Pater non est realiter à parte rei Filius: esse falsum: eoque sensus sit: Pater non est quidam, quod est Filius: cum tamen sit essentia Filius.* Confirm. Ita Propositio: *Essentia non est ingenta: ideo est falsa; quia sensus est: Essentia non est id, quod est ingentum: cum tamen essentia sit Pater, qui est ingentus.* Sed contra. Hac ratione etiam falsa esset hac propositio: *Essentia non distinguuntur à Filiis: quia etiam haberet sensum: Essentia non est quidam, quod distinguuntur à Filiis: quod est falsum: cum essentia sit Pater, qui distinguuntur à Filiis.*

Dein falsum est, quod propositio negativa semper significet, quod id, de quo negatur alterum, non sit quidam illius; nam iuxta omnes est vera propositio: *Anima non est homo: licet anima sit aliquid hominis.* Rursum verificabunt ita contradictria: *Pater non est Filius: Essentia est Filius.* Si replicare velles, Filiationis essentiam esse in Patre, urgenter potest argumentum de eo, quod falso reale superaddit essentia Filiatio: nam, quidquid dicatur, falso in Filiis est aliqua realitas, realiter distincta à Patre (alias non distinguenter inter se realiter.) & tamen illa ipsa est essentia, non vero est Paternitas: ergo redudent contradictria: *Pater non est realitas, que est in Filiis realiter distincta à Patre: Essentia est realitas, que est in Filiis realiter distincta à Patre.*

Ad confirm. neg. ill. illa propositio non ideo est falsa; alias esset falsa & ista: *Essentia non est genita: si sensus est: Essentia non est id, quod est genitus: cum essentia sit Filius, qui est genitus.* Unde ratio salutis illius propositionis est definitio Ecclesiæ, cui occasionem dedit sequens ratio: Si natura, propter identitatem cum generante, deberet dici generans, etiam, ob identitatem cum generante, deberet dici genita: atqui non potest dici generans, & genita; quia inter prima principia hujus mysterii est, oppositionem generantis, & geniti, inducere distinctionem realem: & consequtenter, si natura utrumque conveniret, deberet esse realiter distincta à se ipsa, quod implicat.

781. Respondent alii, etiam in his propositionibus: *Pater non est Filius: essentia est Filius: prædicari duo diversa: in priore Filius Chimæricus, qui deberet esse identificatus cum Patre: in secunda Filius verè Divinus, qui sit identificatus cum essentia. Sed haec ratione neque essent prædicta contradictria: Homo est rationalis: Equis non est rationalis: quia posset dici, in priore propositione prædicari veram, in secunda tantum Chimæricam rationalitatem: & sic nunquam prædicatum, quod affirmatur de uno, negatur de alio: quod est contra omnem Philologiam. Dein est certum ex fide, quod Pater non sit verus Divinus Filius: ergo hic potest de eo negari: adeoque propositio: Pater non est Filius: intelligendo verum Filium, est veritatem: & tamen etiam vera est altera: Essentia est Filius versus Divinus: unde non negatur Filius Chimæricus identificatus; sed negatur identitas inter verum Filium, & Patrem: nam habet quidem Filius identitatem secum ipso, & cum essentia: non autem cum Filio identitatem habet Pater. Sic etiam, quando dico: *S. Petrus non est S. Paulus: non venit ex parte prædicau Chimæricus**

Cit. citat Ulloam in log. ma. dyp. 1. c. 2. num. 45.

Qualis distinctione detur inter Naturam, & Personas Divinas.

183

cus S. Paulus, sed verus, qui tamen negatur de S. Petro; alia nunguam negatur aliquid possibile de altero possibili, sed tantum de impossibili, quod est omnino falsum. Quare semper verum est, quod essentia habeat aliquam identitatem, quam non habet Paternitas: quae iterum sunt contradictria.

782. Neque dicas, suprà ex Ulloam dictum, propositiones: *Essentia communicatur: Paternitas non communicatur:* non habere prædicta contradictria; nam, etiam suppositum illa doctrinæ, est disparitas magna inter illas propositiones, & illas; ibi enim falso abstractum prædicari, scilicet communicabilitas naturæ, non potest negari de Paternitate: at in his propositionibus potest, & debet negari; nam verissimum est, non tantum: *Pater non est Filius: sed etiam: Pater non est Filiatio.* Accedit, ut adve. tit Ulloam, quod similibus explicationibus adverbiis tandem tota difficultas mysterii reduceretur, fermè ad difficultatem pure formalem, quod est contra omnem sensum Catholicorum.

Sanè, si admittitur cum aliquo Recentiore, relato m. cit. *Thesb. Diligant. de SS. Trinitate n. 142.* ita propositio: *Essentia realiter spectata est eodem, sed non alio modo, generans, genita, & procedens, que Pater est generans, Filius est genitus, & Spiritus S. procedens;* tunc difficultas in mysterio hoc capiendo, non est major, quam illa, quam capitulo Logicus quilibet in animalitate, & rationalitate, eodem, & non diverso modo, cognoscit. Utrovis, admittit illa propositione, vix videtur, servata doctrina consequentia, posse negari ista: *Essentia realiter spectata est eodem modo, sed non alio, distincta, quo est distinctus Pater, Filius, & Spiritus S.* que tamen admitti neutrum potest. Et cur non etiam admittitur illa: *Pater realiter est Filius?* quod propositio unica, ut prior, admitti nequit; quamvis resurferet loco Recentiore ille eam non omnino horre.

783. Confirmatur conclusio 1. SS. PP. & fideles videntur fâne internaturam Divinam, & Personas agnoscere aliquam oppositionem prædictorum; alias cur ita extollerent sublimiter hujus mysterii? cur ita incutient necessitatem captivacionis intellectus; si non superaret principia lumine natura nota, & omnia possent salvare per distinctionem pure formalem, qualis datur in creatis, & que cerè supra captum non est? Sanè nostra sententia videtur longè simplius, ad mentem Conciliorum, & Ecclesiæ, atque etiam longè conformius conceptui, quem de hoc mysterio habent fideles, explicare propositiones fidei, dum adversari, nesciunt quas, expositiones adhuc, de quibus apud SS. PP. & Concilium alio sentimus: est autem, sive verba falso simpliciter accipiuntur, frequenter assertio prædictorum contradictionis: ergo nostra sententia ex n. 772. est præferenda.

Confirmatur conclusio 2. negativè. Si de natura, & relationibus non possent verificari prædicta contradictria, tunc ideo, quia etiam deberent verificari propositiones contradictria: sed hoc non sequitur: ergo minor probata jam est n. 776. Nec dicas, nos facere circulum virtutum, dicendo, ideo verificari tantum prædicta contradictria, & non propositiones con-

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

784. Ob. 1. contra primam conclusionem. Relationes, seu Personalites sunt modi essentiae Divinæ; sed modi sunt realiter distinctæ à modicato: ergo relationes ab essentia, ma. habent ex Patribus, quos citat Ruiz. Confr. Ubi datur contradictrio, debet dari realis distinctio: atque juxta nos inter essentiam, & relationes datur contradictrio: ergo etiam realis distinctio. Resp. diligit, ma. Relationes sunt modi physici, neg. ma. metaphysici, vix tantum ratione distincti conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Nec plus volunt Patres, qui tunc pugnabant contra Ananios, negantes, posse communicari naturam fæni Paternitate: atque dicebant, cum Paternitas sit modus essentiae, ratione distinctus. (Hoc est, juxta nostram explicationem virtualiter) posse unum sine altero communicari. Ad conf. firm. neg. ma. de contradictione tantum prædictorum acceptam; nam hæc capacitas potest provenire etiam à distinctione virtuali, de qua te n. 767. jam dictum.

785. Ob. 2. contra 2. conclus. *Essentia est in Patre: Filiatio non est in Patre:* sunt verae propositiones, antecedenter ad operationem intellectus: ergo inter eas datur distinctio antecedenter ad operationem intellectus, seu formalis ex natura rei. Confr. Unum actu ex natura rei distinguiri ab alio, est actu ex natura rei non esse istud: sed hoc verificatur de essentia, & Paternitate: ergo. Resp. 1. cum Ulloam in *logica magiore* disp. 1. c. 2. n. 32. Paternitas, vel Filiatio, & essentia suscipiunt realiter, simpliciter, & absolute contradictria: ergo, si distinctio deberet proportionari suscepitioni contradictionum, deberent realiter distinguiri. vide etiam secundum de DEO disp. 2. c. 3. n. 25.

Resp. 2. in forma neg. conf. ex jam sapientiis. Ad conf. Major iterum probat, vel omnino realiter distinctionem, vel nullam objectivam: quare dist. ma. unum ita distinguiri est actu non esse istud, ita, ut negari de ipso possit omnia identitas, tam realis, quam virtualis, vel unum de altero, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico, conc. ma. ut tantum negari possit identitas virtualis, vel tantum in concreto quomodoconque. neg. ma. & distinctio sic mi. nego conseq. Accedit, quod nondum vide-

A 2